

RIA, QUAE A MERO PRAETORIS OFFICIO PROFICISCUANTUR, VELUTI DAMNI
LEGATORUM. PRAETORIAS AUTEM STIPULATIONES SIC EXAUDIRI OPOR-
TET. HIS CONTINEANTUR ETIAM AEDILICIAE: NAM ET HAE AB IURISDICTIONE
PRAETORIS CONTINEANTUR, QUAE EX CONVENTIONE UTRIVUSQUE PARTIS CONCIPIUN-
TUR. QUAE NEQUE IUSSU IUDICIS NEQUE IUSSU PRAETORIS, SED EX CONVENTIONE
PARTIUM. QUARUM TOTIDEM GENERA SUNT, QUOT PAENE DIXERIM RERUM CON-
VENTIONUM. QUAE
M. PRAETORIS OFFICIO PROFICISCUANTUR, VELUTI DAMNI
LEGATORUM. PRAETORIAS AUTEM STIPULATIONES SIC EXAUDIRI OPOR-
TET. HIS CONTINEANTUR ETIAM AEDILICIAE: NAM ET HAE AB IURISDICTIONE
PRAETORIS CONTINEANTUR, QUAE EX CONVENTIONE UTRIVUSQUE PARTIS CONCIPIUN-
TUR. QUAE NEQUE IUSSU IUDICIS NEQUE IUSSU PRAETORIS, SED EX CONVENTIONE
PARTIUM. QUARUM TOTIDEM GENERA SUNT, QUOT PAENE DIXERIM RERUM CON-
VENTIONUM. QUAE

TITULUS DECIMUS NONUS DE INUTILIBUS STIPULATIONIBUS

QUAE DOMINIO NOSTRO SUBICITUR, IN STIPULATIONEM DEDUCI POTEST, SIVE
SIVE SOLI SIT.

QUAE DOMINIO NOSTRO SUBICITUR, IN STIPULATIONEM DEDUCI POTEST, SIVE
SIVE SOLI SIT.

QUAE DOMINIO NOSTRO SUBICITUR, IN STIPULATIONEM DEDUCI POTEST, SIVE
SIVE SOLI SIT.

QUAE DOMINIO NOSTRO SUBICITUR, IN STIPULATIONEM DEDUCI POTEST, SIVE
SIVE SOLI SIT.

QUAE DOMINIO NOSTRO SUBICITUR, IN STIPULATIONEM DEDUCI POTEST, SIVE
SIVE SOLI SIT.

2. Practorské stipulace jsou ty, které jsou odvozeny z úřední moci praetora, například týkající se hrozící škody, nebo zajišťující odkazy. Slova practorská stipulace je třeba chápat tak, že zahrnují také stipulace aedilů,⁶⁷⁴ neboť také tyto jsou odvozeny z jurisdikce.

3. Smluvní stipulace jsou ty, které vznikají dohodou dvou stran, to znamená nikoli z příkazu soudce anebo nařízení praetora, ale úmluvou stran. Je jich tolik, nebo bych řekl téměř tolik, kolik je předmětů smluv.

4. Společnými stipulacemi jsou například ty, na jejichž základě má být zachován majetek nedospělé, praetor totiž nařídil poskytnout záruku nedospělci, že bude zachován jeho majetek; někdy toto příkáže také soudce, pokud se to nedá provést jinak. Společnou je také stipulace o platnosti.⁶⁷⁵

DEVATENÁCTÝ TITUL O NEPLATNÝCH STIPULACÍCH⁶⁷⁶

Předmětem stipulace může být každá věc, kterou máme v našem vlastnictví, ať již se jedná o movitost nebo o pozemek.

1. Stipulace je však neplatná, jestliže si někdo dá slíbit věc, která již v přírodě neexistuje anebo vůbec existovat nemůže, například mrtvý Stichus, i když se věří, že žije, nebo kentaur,⁶⁷⁷ který existovat nemůže.

2. Totéž platí, když si dá někdo slíbit, že mu bude odevzdána věc posvátná nebo zasvěcená, o níž se domnívá, že je lidského práva, anebo věc veřejná, která je trvale určena k obecnému užítí, jako tržiště, divadlo anebo svobodný člověk, kterého považuje za otroka, anebo věc, k níž nemá žádného práva, anebo věc vlastní. Stipulace v takovýchto případech nečeká na to, až se věc veřejná stane věcí soukromou, ze svobodného se stane otrok, příjemce slibu získá způsobilost k právnímu jednání, věc přestane patřit příjemci, ale neplatnou je ihned. Stipulace naopak zanikne, když byla věc nejdříve do stipulace platně začleněna, ale pak se bez přičinění dlužníka dostala do jedné z uvedených situací. A také tato stipulace: „Slibuješ mi dát Lucia Titia, jen co se stane otrokem?“ a podobné stipulace jsou nicotné, neboť to, co je svou povahou vyřazeno z našeho vlastnictví, nemůže být v žádném případě součástí závazku.

3. Jestliže někdo slíbí, že něco dá nebo udělá někdo jiný, pak zavázán nebude, například když slíbí, že Titius dá pět aureů.⁶⁷⁸ Jestliže ale slíbí, že se postará o to, aby Titius dal, pak zavázán bude.

4. Jestliže si dá někdo něco slíbit ve prospěch druhého, stejně jako ve prospěch toho, pod jehož mocí je, nezakládá nic. Plnění se však může vázat na osobu stojící mimo vztah

⁶⁷⁴ Viz pozn. 31.

⁶⁷⁵ Pr. - § 4 je převzat z Pomp. D. 45, 1, 5 pr. (Pomp. lib. 26 ad Sab.).

⁶⁷⁶ Gai. 3, 97-109; C. 8, 38.

⁶⁷⁷ Například člověk a napůl kůň.

⁶⁷⁸ Viz pozn. 496.

T SEIO DARE SPONDES?"), UT OBLIGATIO QUIDEM STIPULATORI ADQUIRATUR, MEN SEIO ETIAM INVITO EO RECTE POSSIT, UT LIBERATIO IPSO IURE CONTINGAT, ADVERSUS SEIUM HABEAT MANDATI ACTIONEM. QUOD SI QUIS SIBI ET ALII, ARI SUBIECTUS NON SIT, DECEM DARI AUREOS STIPULATUS EST, VALEBIT QUIDEM IO: SED UTRUM TOTUM DEBETUR QUOD IN STIPULATIONE DEDUCTUM EST, AN S DIMIDIA, DUBITATUM EST: SED PLACET NON PLUS QUAM PARTEM DIMIDIAM EI EI QUI TUO IURI SUBIECTUS EST SI STIPULATUS SIS TIBI ADQUIRIS, QUIA VOX QUAM FILII SIT, SICUTI FILII VOX TAMQUAM TUA INTELLEGITUR IN HIS REBUS I ADQUIRI POSSUNT.

ETEREA INUTILIS EST STIPULATIO, SI QUIS AD EA QUAE INTERROGATUS ERIT NON ERIT, VELUTI SI DECEM AUREOS A TE DARI STIPULETUR, TU QUINQUE PROMITTAS, RA: AUT SI ILLE PURE STIPULETUR, TU SUB CONDICIONE PROMITTAS, VEL CONTRA, ACILICET ID EXPRIMAS, ID EST SI CUI SUB CONDICIONE VEL IN DIEM STIPULANTI TU AS: „PRAESENTI DIE SPONDEO“. NAM SI HOC SOLUM RESPONDEAS „PROMITTO“, VIDERIS IN EANDEM DIEM AUT CONDICIONEM SPONDIDISSE: NEC ENIM NECESSE SPONENDO EADEM OMNIA REPETI, QUAE STIPULATOR EXPRESSE.

I INUTILIS EST STIPULATIO, SI AB EO STIPULERIS, QUI IURI TUO SUBIECTUS EST, A TE STIPULETUR. SED SERVUS QUIDEM NON SOLUM DOMINO SUO OBLIGARI NON ED NE ALII QUIDEM ULLI: FILII VERO FAMILIAS ALIIS OBLIGARI POSSUNT.

UM NEQUE STIPULARI NEQUE PROMITTERE POSSE PALAM EST. QUOD ET IN SURDO A EST, QUIA ET IS QUI STIPULATUR VERBA PROMITTENTIS ET IS QUI PROMITTIT PULANTIS AUDIRE DEBET. UNDE APPARET NON DE EO NOS LOQUI QUI TARDIUS ED DE EO QUI OMNINO NON EXAUDIT.

OSUS NULLUM NEGOTIUM GERERE POTEST, QUIA NON INTELLEGIT QUID AGIT. LUS OMNE NEGOTIUM RECTE GERIT: UT TAMEN, SICUBI TUTORIS AUCTORITAS IA SIT, ADHIBEAUTUR TUTOR, VELUTI SI IPSE OBLIGETUR: NAM ALIUM SIBI OBLI- AM SINE TUTORIS AUCTORITATE POTEST.

QUOD DIXIMUS DE PUPILLIS, UTIQUE DE HIS VERUM EST, QUI IAM ALIQUEM IN- M HABENT: NAM INFANS ET QUI INFANTI PROXIMUS EST NON MULTUM A FURIOSO QUA HUIUS AETATIS PUPILLI NULLUM INTELLECTUM HABENT: SED IN PROXIMIS PROPTER UTILITATEM FORUM BENIGNIOR IURIS INTERPRETATIO FACTA EST, UT IS HABEAANT, QUOD PUBERTATI PROXIMI. SED QUI IN PARENTIS POTESTATE EST NEC AUCTORE GUIDEM PATRE OBLIGATUR.

(například když si někdo dá slíbit: „Slibuješ dát mně nebo Sciovi?“), tehdy příjemce slibu sice nabude pohledávku, zároveň však, a to dokonce i proti jeho vůli, může být platně plněno Sciovi s tím, že osvobozen nastupuje ihned; dotyčná osoba však má proti Sciovi žalobu z příkazní smlouvy. Ten, kdo si dá slíbit sobě a také pro druhého, jehož moci není podřízen, deset aureů, pak sice stipulace platná je, ale je sporné, zda mu dluží celou částku obsaženou ve stipulaci, nebo jen její polovinu. Nakonec se však prosadil názor, že nenabývá více než polovinu pohledávky. Pokud si dáš něco slíbit ve prospěch osoby, která je pod tvou mocí, pak nabudeš pohledávku, protože tvůj hlas je do jisté míry hlasem tvého syna, stejně jako hlas tvého syna je hlasem tvým v těch záležitostech, které se pro tebe mohou nabývat a považují se do jisté míry za tvé.

5. Stipulace je kromě toho neplatná, jestliže někdo neodpoví na to, na co byl dotázán, například když si dá někdo od tebe slíbit, že dáš deset aureů a ty slíbíš pět, nebo naopak. Nebo také když si někdo chce dát slíbit s podmínkou a ty s ní slíbíš, anebo naopak předpokládajíc, že to řekneš, například když někomu, kdo si chce dát slíbit s podmínkou anebo s určením času, odpovíš: „Slibuji dnes.“ Neboť jestliže řekl pouze: „Slibuji,“ tak ti bez pochyb ve zkratce slíbil ve stejném čase nebo s podmínkou. Není totiž nutné uvést v odpovědi vše, co větitel řekl.⁶⁷⁹

6. Stejně tak je stipulace neplatná, když si dáš slíbit od toho, který se nachází pod tvou mocí, nebo když si on dá slíbit od tebe. Otrok se totiž nemůže zavazovat svému pánovi ani nikomu jinému. Synové se naproti tomu jiným zavazovat mohou.⁶⁸⁰

7. Není pochyb o tom, že němý nemůže ani slíbit, ani si dát slíbit. Totéž se vztahuje také k hluchému, neboť tak jako ten, kdo si dává slíbit, musí slova slyšet, tak i ten, kdo slibuje, musí slyšet slova slibujícího.⁶⁸¹ Z toho jasně vyplývá, že nemáme na mysli toho, kdo špatně slyší, ale pouze toho, kdo neslyší vůbec.⁶⁸²

8. Šílenec nemůže uzavřít právní jednání, neboť nechápe, co činí.⁶⁸³

9. Nedospělec může uzavřít každé právní jednání pouze za předpokladu, že je přibrán poručník, pokud je třeba jeho souhlasu, například když se nedospělec zavazuje; druhého totiž může zavázat i bez poručníkovy souhlasu.

10. To, co jsme řekli o nedospělých, platí pouze pro ty z nich, kteří již mají vlastní rozum; dítě, které neumí mluvit, a ten, kdo je věku dětství blízký, se totiž výrazně neodlišují od šílenec, neboť nedospělci, kteří jsou v tomto věku, ještě nejsou rozumní. Ohledně těch, kteří jsou blízcí věku dětství, kteří neumí mluvit, se prosadilo výhodnější hledisko, takže mají stejné postavení jako ti, kteří se již blíží věku dospělosti. Nedospělec pod otcovskou mocí se nemůže zavázat se souhlasem otce rodiny.

⁶⁷⁹ Gai. 3, 102.

⁶⁸⁰ Gai. 3, 104.

⁶⁸¹ Gai. 3, 105.

⁶⁸² Poslední věta je převzata z Gai. D. 44, 7, 1, in fine (Gai. lib. 2 rer. cott.).

⁶⁸³ Gai. 3, 106–107; Gai. 3, 109. Také Pomp. D. 50, 17, 40 (Pomp. lib. 34 ad Sab.).

S AUTEM CONDICIO HABETUR, CUI NATURA IMPEDIMENTO EST, QUO MINUS
LUTI SI QUIS ITA DIXERIT: „SI DIGITO CAELUM ATTIGERO, DARE SPONDES?“
IPULETUR, „SI DIGITO CAELUM NON ATTIGERO, DARE SPONDES?“ PURE FACTA
INTELLEGITUR IDEOQUE STATIM PETERE POTEST.

VERBORUM OBLIGATIO INTER ABSENTES CONCEPTA INUTILIS EST. SED CUM HOC
LITUM CONTENTIOSIS HOMINIBUS PRAESTABAT, FORTE POST TEMPUS TALES
IES OPPONENTIBUS ET NON PRAESENTES ESSE VEL SE VEL ADVERSARIOS SUOS
TIBUS: IDEO NOSTRA CONSTITUTIO PROPTER CELERITATEM DIRIMENDARUM
RODUCTA EST, QUAM AD CAESARENSE ADVOCATOS SCRIPSIMUS, PER QUAM
S TALES SCRIPTURAS, QUAE PRAESEO ESSE PARTES INDICANT, OMNIMODO ESSE
NISI IPSE, QUI TALIBUS UTILITUR IMPROBIS ALLEGATIONIBUS, MANIFESTISSIMIS
BUS VEL PER SCRIPTURAM VEL PER TESTES IDONEOS APPROBAVERIT IN IPSO
UO CONFICIEBATUR INSTRUMENTUM SESE VEL ADVERSARIUM SUUM IN ALIIS

MORTEM SUAM DARI SIBI NEMO STIPULARI POTERAT, NON MAGIS QUAM POST
M A QUO STIPULABATUR. AC NE IS, QUI IN ALICUTUS POTESSTATE EST, POST
US STIPULARI POTERAT, QUIA PATRIS VEL DOMINI VOCE LOQUI VIDETUR. SED
A STIPULETUR, „PRIDIE QUAM MORIAR“ VEL „PRIDIE QUAM MORIERIS DARI?“
AT STIPULATIO. SED CUM, UT IAM DICTUM EST, EX CONSENSU CONTRAHENTUM
NES VALENT, PLACUIT NOBIS ETIAM IN HUNC IURIS ARTICULUM NECESSARIAM
MMENDATIONEM, UT, SIVE POST MORTEM SIVE PRIDIE QUAM MORIETUR STIPU-
PROMISSOR STIPULATIO CONCEPTA EST, VALEAT STIPULATIO.

SI QUIS ITA STIPULATUS ERAT: „SI NAVIS EX ASIA VENERIT, HODIE DARE
INUTILIS ERAT STIPULATIO, QUIA PRAEPOSTERE CONCEPTA EST. SED CUM
AE RECORDATIONIS IN DOTIBUS EANDEM STIPULATIONEM QUAE PRAEPOSTERA
R NON ESSE REICIENDAM EXISTIMAVIT, NOBIS PLACUIT ET HUIC PERFECTUM
MMODARE, UT NON SOLUM IN DOTIBUS, SED ETIAM IN OMNIBUS VALEAT
CONCEPTIO STIPULATIONIS.

UTEM CONCEPTA STIPULATIO, VELUTI SI TITUS DICAT „CUM MORIAR, DARE
VEL „CUM MORIERIS“, ET APUD VETERES UTILIS ERAT ET NUNC VALET.
POST MORTEM ALTERIUS RECTE STIPULAMUR.

RIPTUM FUERIT IN INSTRUMENTO PROMISSISSE ALIQUEM, PERINDE HABETUR,
TERROGATIONE PRAECEDENTE RESPONSUM SIT.

nou je považována ta podmínka, která je v rozporu s přírodou, například když někdo
řekne: „Slibuješ dát, když se prstem dotknu nebe?“ Jestliže však řekne: „Slibuješ dát,
když se prstem nebe nedotknu?“, je závazek považován za uzavřený bez podmínek,
a je tedy možné žalovat ihned.

12. Verbální závazek je také neplatný tehdy, když je uzavřen mezi nepřítomnými.
Aby hádavi lidí neměli záminku k soudnímu sporu, v němž by později mohli namítat
a tvrdit, že nebyli přítomní buď oni sami, nebo jejich protivníci, a aby bylo takovýmto
sporům zabráněno, vydali jsme naši konstituci⁶⁸⁴ určenou advokátům v Caesarei,⁶⁸⁵
v níž jsme nařídili, že listinám, v nichž je uvedeno, že jsou strany přítomny, je třeba
vždy věřit, a ať je tak také tehdy, i kdyby ten, kdo používá takovouto zavřeněhodnou
námitku, hodnověrnými důkazy, tedy listinami nebo důvěryhodnými svědky, prokázal,
že po celý den, v němž byla listina sepsána, byl buď on, nebo jeho protivník, na jiném
místě.

13. Nikdo si nemůže dát slíbit, aby mu bylo něco dáno po jeho smrti, a stejně není
možné, aby mu bylo něco dáno po smrti toho, od něhož si něco dal slíbit. Slíbit si
nemůže dát také ten, kdo je pod mocí jiného, na dobu po jeho smrti, neboť se má
za to, jako kdyby mluvil hlasem svého otce anebo svého pána. Stipulace je neplatná
také tehdy, když si dá někdo slíbit „Den předtím, než zemřu“, nebo „Den předtím,
než zemřes“. V takovémto případě jsou však stipulace platné, jak jsme již řekli,⁶⁸⁶ na
základě dohody smluvních stran; zdálo se nám⁶⁸⁷ však vhodné také v této oblasti práva
zavést nutná vylepšení, takže platnou je také stipulace, která je uzavřena na určitou
dobu anebo den před smrtí věřitele nebo dlužníka.

14. Stejně tak byla stipulace neplatná, když někdo slíbil takto: „Slibuješ mi dát dnes,
až přijede loď z Asie?“, neboť si protirečí. Ale protože Leo⁶⁸⁸ v proslavené vzpomínce
zvažoval, zda nemá být takováto protirečící si stipulace odmítnuta v případě slibu věna,
zdálo se nám vhodné⁶⁸⁹ přiznat úplnou platnost také této stipulaci, takže toto pojetí
stipulace má být platným vždy, nejen když se jedná o věno.

15. Podle předků a také nyní byla platnou stipulace vytvořená například tak, že Titius
řekl: „Slibuješ dát, až zemřu?“, nebo „až ty zemřes?“

16. Stejně si tak můžeme platně něco dát slíbit pro třetího.

17. Je-li v listině napsáno, že někdo něco slíbil, tak je to uznáno stejně, jako kdyby
odpověděl na předchozí otázku.

⁶⁸⁴ C. 8, 37, 14 (a. 531).

⁶⁸⁵ Caesarea byl název několika měst pojmenovaných na počest císaře Augusta. Mohlo by se jednat o přístavní město
v Palestině (Caesarea Palaestinaensis), nebo o stejnojmenné hlavní město Kappadokie, případně o Caesarea Paneas
ve Foinikii.

⁶⁸⁶ I. 3, 15, 1.

⁶⁸⁷ C. 8, 37, 11 (a. 528).

⁶⁸⁸ Viz pozn. 660.

⁶⁸⁹ C. 6, 23, 25 (a. 528).